

سرشناسه	: گرگین هرموجی، کاظم، ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: مسئولیت مدنی دولت نسبت به خسارت وارده بر اشخاص به دلیل قوه قاهره/ مولف کاظم گرگین هرموجی، سارا ادیبی سده.
مشخصات نشر	: تهران: سنجش و دانش، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۸ ص.
شابک	: 978-600-469-552-7
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: مسئولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	: Liability (Law) -- Iran
موضوع	: مسئولیت دولت -- ایران
موضوع	: Government liability -- Iran
موضوع	: مسئولیت پذیری دولت -- ایران
موضوع	: Government accountability -- Iran
موضوع	: خسارت -- ایران
موضوع	: Damages -- Iran
موضوع	: قوه قاهره -- ایران
موضوع	: Vis major -- Iran
شناسه افزوده	: بی بی سار، ۱۳۶۰ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ک/ک۴۸۱۳۹ KMHA
رده بندی دیویی	: ۳۳۰.۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۳۷۵۹

مسئولیت مدنی دولت نسبت به خسارت وارده بر اشخاص به دلیل قوه قاهره

مؤلف:	ناظم گرگین هرموجی-سارا ادیبی سده
ناشر:	انتشارات سنجش و دانش
تیراژ:	۵۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۶
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۶۹-۵۵۲-۷
آدرس: خ دانشگاه - تقاطع روانمهر - ساختمان سنجش و دانش پ ۱۲۶	۱۸۰۰۰ تومان

*** کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد.***

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	مبحث اول : مفاهیم و پیشینه مسئولیت مدنی دولت
۱۳	گفتار اول : مسئولیت مدنی
۱۶	بند اول: مسئولیت مدنی قراردادی:
۱۶	بند دوم: مسئولیت مدنی غیر قراردادی:
۱۷	گفتار دوم : مسئولیت اخلاقی
۱۸	گفتار سوم : مسئولیت کیفری
۱۹	گفتار چهارم: مسئولیت قراردادی
۲۰	بند دوم: نظریه وحدت
۲۰	مبحث دوم : میانی مسئولیت مدنی
۲۴	نظریه فرض تقصیر:
۲۴	گفتار دوم: نظریه خطر یا مسئولیت تبعی:
۲۴	گفتار سوم: نظریه مسئولیت شدید:
۲۵	گفتار اول : نظریه تقصیر
۲۶	بند اول : وحدت مسئولیت کیفری و مدنی
۲۶	بند دوم: اخلاق گرای
۳۰	گفتار دوم : نظریه تضمین حق
۳۱	گفتار سوم: نظریه خطر
۳۴	گفتار چهارم: قاعده لاضرر
۳۶	گفتار پنجم : قاعده اتلاف
۳۸	گفتار ششم : قاعده علی الید(ضمان قهری)
۳۸	گفتار هفتم: استیفاء
۳۹	بند اول : استیفاء از عمل غیر
۴۰	بند دوم: استیفاء از مال غیر
۴۱	گفتار هشتم: مسقطات ضمان
۴۱	بند اول : احسان
۴۴	مبحث سوم: شرایط تحقق مسئولیت مدنی
۴۵	گفتار اول: ارتکاب فعل زیانبار:
۴۵	گفتار دوم: ورود ضرر
۴۵	بند اول: مفهوم ضرر و اقسام آن

۴۹	گفتار سوم: رابطه علیت بین فعل زیان بار و ضرر وارده:
۵۶	فصل دوم
۵۶	فورس ماژور در فقه و حقوق ایران
۵۷	مبحث اول: فورس ماژور (قوه قاهره)
۵۸	گفتار اول: تعریف لغوی و اصطلاحی فورس ماژور
۵۸	تعریف لغوی:
۵۹	تعریف لغوی عام:
۵۹	تعریف لغوی خاص:
۵۹	در اصطلاح حقوقی:
۶۰	گفتار دوم: فورس ماژور در حقوق مدنی
۷۰	گفتار چهارم: مبانی قوه قاهره در فقه
۷۱	بند دوم: قاعده عمومی ضرر و حرج
۷۲	بند سوم: قاعده استیصال
۷۲	مبحث دوم: قوه قاهره و مسئولیت مدنی کارفرما
۷۳	گفتار اول: قوه قاهره:
۷۷	گفتار دوم: چهره های استثنائی تحت فورس ماژور:
۷۹	فصل سوم:
۷۹	مسئولیت مدنی دولت و حوادث فورس ماژور
۸۰	مبحث اول: مبانی مسئولیت مدنی دولت
۸۲	گفتار اول: مبانی و مستندات قانونی مسئولیت مدنی دولت
۸۶	بند اول: مسئولیت توأمان
۸۷	بند دوم: موارد خاص دیگر
۸۸	گفتار دوم: طلعه جدید مسئولیت پذیری دولت:
۸۹	گفتار سوم: مبانی مصونیت مدنی دولت با توجه به مبانی مسئولیت مدنی
۹۴	مبحث دوم: بررسی مسئولیت قانونی دولت در حوادث قهری:
۹۴	گفتار اول: اسباب تحقق مسئولیت
۹۴	بند اول: ورود ضرر
۹۵	بند دوم: تقصیر
۹۵	گفتار دوم: بررسی ماده ۱۱ قانون مسئولیت مدنی
۹۵	بند اول: اصل مسئولیت شخصی
۹۶	اشکالات ماده:
۱۰۱	گفتار سوم: سیر تحول مسئولیت مدنی دولت در قبال حوادث غیر مترقبه
۱۰۲	تعریف بحران
۱۰۳	مدیریت جامع بحران:
۱۰۶	نتیجه گیری
۱۱۴	منابع

در علم حقوق هر گاه سخن از مسئولیت به میان می آید اساتید علم حقوق آنرا همواره با مترادف با ضمان می آورند که گاهی این مسئولیت قهری است یعنی اراده طرفین در آن نقشی ندارد و بدون رضایت متعهد و به حکم قانون بوی تحمیل می گردد مانند ضمان ناشی از اتلاف. که در این حالت مسئولیت بر مبنای تخلف از انجام قرارداد یا عهد شکنی و یا ضمان ناشی از عقد نیست بلکه مسئولیت بسبب وقوع حادثه ای است که غیر قابل پیش بینی بوده و نمیتوان این حادثه را بر کسی متسبب نمود و آنرا محکوم به جبران خسارت نمود.

مسئولیت مدنی مسئولی است، که در برابر ایجاد خسارت به وجود می آید و به وجود آورنده خسارت را ناگزیر به جبران خسارت می نماید. مسئولیت مدنی به معنی مسئولیت پرداخت خسارت است. (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۸) بنابراین هر جا که شخص در برابر دیگری مسئول جبران خسارتی باشد، در آنجا مسئولیت مدنی وجود دارد.

در قانون مسئولیت مدنی مصوب ۷ اردیبهشت ماه سن ۱۳۲۹ تقویمی از مسئولیت به میان نیامده و مسئولیت شخص را منوط به عمد یا تقصیر شخص حقیقی یا حقوقی اعم از اشخاص عادی یا کارمندان دولت آورده و سخنی از قوای قاهره در تحقق مسئولیت مدنی صورت گرفته نشده.

بر مبنای مسئولیت مدنی بین زیان زننده و زیان دیده، رابطه ای خاص به وجود می آید که همان جبران خسارت است. بنابراین مسئولیت مدنی در معنی عام و وسیعش هم مسئولیت قراردادی و هم مسئولیت خارج از قرارداد را در بر می گیرد. زیرا در هر دو مسئله مهم، بحث جبران خسارت است. اما تفاوت اساسی این دو با هم برمی گردد، به وجود یا عدم وجود قرارداد بین طرفین. قلمرو مسئولیت مدنی از جایی آغاز می شود، که بین طرفین قراردادی برای انجام تعهد وجود نداشته باشد.

مسئولیت مدنی ناشی از نقض قرارداد نیست، در حالی که مسئولیت قراردادی مسئولیتی است، که در نتیجه تخلف از مفاد قرارداد خصوصی پدید می‌آید. به عبارت دیگر مسئولیت قراردادی به این معنی است، که کسی که به عهد خود وفا نکرده و باعث ضرر طرف قرارداد خود شده باشد، باید زیان وارده را جبران نماید پس میتوان در اینجا ضمان را به مفهوم عام در غالب ضمان قهری دولت در قبال حوادث غیر مترقبه آورد.

در مبحث مربوط به ضمان قهری و همچنین در قانون مسئولیت مدنی سخنی از دخالت قوه قاهره و درجه تأثیر آن در معاف شدن اشخاص از پرداختن خسارت به میان نیامده است. ولی، در خسارت عدم انجام تعهدات قراردادی، قانونگذار در مواد ۲۲۷ و ۲۲۹ ق.م. وجود این عامل را سبب معاف شدن مدیون از دادن خسارت اعلام می‌کند. به همین جهت نیز به طور معمول در اثر معاملات از آثار قوای قاهره در جلوگیری از اجرای تعهدات مدد دانگو می‌شود و در این مقام کافی است تکرار شود که مقصود از قوه قاهره یا آفت ناگهانی (حادثه غیر مترقبه) حادثه‌ای است خارجی، غیر قابل پیش بینی و احتراز ناپذیر که اجرای تعهد را غیر ممکن می‌سازد (شور، ۱۳۹۰).

علت این که از قوه قاهره، به عنوان یک اسباب معاف شدن مدیون، بیشتر در تعهدهای قراردادی بحث می‌شود، این است که به طور معمول تنها در این گونه تعهدات است که مدیون حصول نتیجه معین را به عهده می‌گیرد. پس، اگر نتیجه مورد نظر به دست نیاید، مسئولیت تسبب فرض می‌شود و ناچار مانع از اجرای تعهد شده است. ولی، در الزامات خارج از قرارداد، که تعهد شخص به طور مرسوم ناظر به احتیاط و مراقبت کردن است، خواننده نیازی به اثبات وجود قوه قاهره ندارد و کافی است در دعوی احراز شود که تقصیری نکرده است.

با وجود این، نباید چنین پنداشت که اثبات قوه قاهره در زمینه ضمان فهری نقشی در معاف شدن مدیون ندارد. زیرا، با انشای احکامی مانند ماده اول قانون بیمه اجباری، مفهوم تعهد به نتیجه نیز در این گونه الزامها به وجود آمده است و کسی که به حکم قانون جبران خسارتی را به عهده دارد ناچار است، برای رهایی از بند مسؤولیت، ایجاد خسارت را منسوب به قوه قاهره سازد.

حال این سؤال اساسی پیش می آید که مسولیت مدنی دولت نسبت به خسارت وارده بر اشخاص به دلیل قوه قاهره چیست؟